

УДК 342.95:351.74

DOI <https://doi.org/10.32782/2078-3566-2025-4-31>

Вікторія ТЕЛЕВНА

ад'юнкт

(Дніпровський державний університет внутрішніх справ,

м. Дніпро, Україна)

d_alpaa@dduvs.edu.ua

СПІВВІДНОШЕННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ СЛУЖБИ ОСВІТНЬОЇ БЕЗПЕКИ ТА СУМІЖНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

У науковій статті з'ясовано співвідношення компетенції служби освітньої безпеки та суміжних підрозділів Національної поліції України, а саме підрозділів ювенальної превенції та патрульної поліції.

Запропоновано відмежовувати адміністративно-правовий статус підрозділів ювенальної превенції та Управління організації служби освітньої безпеки Національної поліції за територіальним принципом; за часом, упродовж якого виконуються повноваження поліцейськими; за колом осіб, на яких розповсюджується компетенція. Визначено, що служба освітньої безпеки діє за трьома названими нами критеріями, а ювенальна превенція не застосовує профілактичних і правоохоронних функцій у закладах загальної середньої освіти, за якими закріплені інспектор служби освітньої безпеки. Проблемою визнано те, що не у всіх закладах діє проект «Служба освітньої безпеки». Саме тому ювенальна превенція продовжує перекривати безпековий аспект в інших освітніх закладах у межах своєї компетенції.

Запропоновано два критерії співвідношення діяльності шкільних офіцерів поліції та інспекторів служби освітньої безпеки: термін реалізації проекту й обсяг виконуваних завдань. Наголошено, що обидва проекти не мають повсякчасного запровадження на всій території України, що дає можливість не обмежуватися лише ними, а розширювати напрями співпраці поліції та закладів загальної середньої освіти з метою забезпечення безпекової складової.

З'ясовано, що ускладнення відмежування компетенції підрозділів служби освітньої безпеки від підрозділів ювенальної превенції та шкільних офіцерів поліції відбувається через відсутність єдиного підпорядкування інспекторів служби освітньої безпеки. Запропоновано з метою уникнення подвійного виконання профілактичної функції відмежовувати компетенцію вказаних підрозділів за критеріями. Запропоновано впровадити правило: якщо заклад освіти має інспектора служби освітньої безпеки незалежно від його підпорядкування, то шкільні офіцери поліції та інспектори ювенальної превенції не мають брати його для обслуговування, здійснення профілактичної та просвітницької діяльності.

Ключові слова: *Національна поліція України, служба освітньої безпеки, ювенальна превенція, шкільний офіцер поліції, адміністративно-правовий статус, дитина, заклад загальної середньої освіти, компетенція.*

Постановка проблеми. Серед пріоритетних напрямів безпекової політики в освітньому середовищі на сучасному етапі розвитку української державності можна виділити реалізацію проектів «Шкільний офіцер поліції», «Поліцейський – учасник освітнього процесу» та «Офіцери служби освітньої безпеки», які свідчать не лише про перспективні новітні моделі поліцейської діяльності, але й про новий рівень співпраці та комунікації із

© В. Телевна, 2025

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-3765-9770>

зкладами освіти, здобувачами освітніх послуг і громадами [4]. Водночас повноваження щодо реалізації цих проєктів надані різним підрозділам Національної поліції: Департаменту патрульної поліції, Управлінню ювенальної превенції у складі Департаменту превентивної діяльності та спільно патрульній поліції та ювенальній превенції. З метою усунення дублювання функцій у підрозділах Національної поліції вважаємо за потрібне здійснити відмежування компетенції служби освітньої безпеки та суміжних підрозділів Національної поліції України.

Стан дослідження проблеми. Особливості діяльності підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України були предметом дослідження Горбач О. В., Дрок І. С., Зеленського Є. С., Іщенко І. В., Квітки Я. М., Ковальчук Ю. І., Корж-Ікаєвої Т. Г., Легецького М. П., Лесько Н. В., Логвиненка Б. О., Нікітенка О. В., Опацького Р. М., Пісоцької К. О., Поволоцької С. Г., Чернецького О. Л. та інших. Сучасні наукові дослідження, присвячені забезпеченню прав дитини в діяльності Національної поліції, виходять за рамки діяльності ювенальної превенції та акцентують увагу на комплексності застосовуваних профілактичних заходах в освітньому середовищі, а саме йдеться про праці таких учених, як Берендєєва А. І., Коломоєць Н. В., Ларіонова І. Т., Могілевська Л. Г., Погорілець О. В., Цуркаленко Д. П. та багато інших.

Метою написання наукової статті є з'ясування співвідношення компетенції служби освітньої безпеки та суміжних підрозділів Національної поліції України, як-от підрозділи ювенальної превенції та патрульна поліція.

Виклад основного матеріалу. Розвиток безпекової складової в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану [7] спонукає до застосування поліцейськими нових форм і методів такої діяльності, розгортання спеціальних підрозділів, які спеціалізуються на роботі з дітьми [2]. Упродовж 2023–2024 років відбулося створення нової поліцейської структури – служба освітньої безпеки. Серед основних завдань інспекторів служби можна виділити такі: забезпечення публічної безпеки та порядку під час освітнього процесу і вжиття заходів, спрямованих на попередження й усунення загроз життю та здоров'ю учасників освітнього процесу в приміщенні та на території закріпленого закладу загальної середньої освіти; здійснення в такому закладі раннього попередження й евакуації учасників освітнього процесу в разі нападу або ризику нападу, надання допомоги та забезпечення контролю за виконанням евакуаційних заходів, дотримання правопорядку під час реагування на сигнал «Повітряна тривога»; здійснення координації пропускового режиму; реагування на повідомлення учасників освітнього процесу про кримінальні правопорушення й інші події; проведення превентивних заходів для учасників освітнього процесу для набуття навичок безпечної поведінки та здорового способу життя тощо; комунікація з представниками закладу загальної середньої освіти, персоналом охорони; реагування на випадку булінгу учасників освітнього процесу та жорстоке поводження з дітьми; виявлення та припинення адміністративних і кримінальних правопорушень; інформаційно-роз'яснювальна робота серед учасників освітнього процесу й інші завдання [6]. Узагальнюючи сказане, можна стверджувати, що інспектори служби освітньої безпеки Національної поліції виконують такі основні функції: правоохоронну, наставницьку та просвітницьку. При цьому Берендєєва А. І. слушно акцентує увагу на тому, що серед підрозділів Національної поліції обов'язок просвітницької діяльності покладається на підрозділи ювенальної превенції, дільничних офіцерів поліції, поліцейських офіцерів громад, шкільних офіцерів поліції та офіцерів служби освітньої безпеки, що не унеможливило залучення інших підрозділів [1].

Аналіз змісту завдань інспекторів служби безпеки дає змогу зробити висновок, що компетенція служби освітньої безпеки в деяких аспектах дублює повноваження підрозділів ювенальної превенції. Основними завданнями підрозділів ювенальної превенції Національної поліції є: профілактична діяльність, спрямована на запобігання вчиненню дітьми кримі-

нальних і адміністративних правопорушень, виявлення причин і умов, які цьому сприяють, життя в межах своєї компетенції заходів для їх усунення; ведення профілактичного обліку дітей, схильних до вчинення правопорушень, і проведення з ними заходів індивідуальної профілактики; участь у встановленні місцезнаходження дитини в разі її безвісного зникнення чи отриманні даних для цього в межах кримінального провадження, відкритого за фактом її безвісного зникнення; життя заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, вчиненому дітьми та стосовно них, а також жорстокому поводженню з дітьми; життя заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, у тому числі здійснення поліцейського піклування щодо неповнолітніх осіб; провадження діяльності, пов'язаної із захистом права дитини на здобуття загальної середньої освіти; взаємодія з іншими підрозділами НПУ, органами державної влади та місцевого самоврядування з питань забезпечення прав і законних інтересів дітей; здійснення в межах компетенції досудового розслідування кримінальних проступків у формі дізнання [5].

Зеленський Є. С. та Карпенко О. М. визначають мету діяльності підрозділів ювенальної превенції – служити суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод дитини, протидії злочинам, що вчиняються за участю дитини [3], однак ми вбачаємо більш широку компетенцію ювенальних поліцейських, яка об'єднує профілактичну, кримінально-процесуальну, адміністративно-правову, оперативно-розшукову функції. У розрізі взаємодії із закладами загальної середньої освіти підрозділи ювенальної превенції реагують на сигнали про вчинені правопорушення за участю дітей, здійснюють профілактичну, просвітницьку діяльність, що можна вважати дублюванням функцій служби освітньої безпеки Така ситуація спонукає до визначення критеріїв відмежування компетенції цієї служби та ювенальної превенції в Національній поліції.

Детальний аналіз спеціальних нормативно-правових актів МВС України, які визначають адміністративно-правовий статус підрозділів ювенальної превенції та Управління організації служби освітньої безпеки Національної поліції [5–6], дає змогу акцентувати увагу на територіальному принципі здійснюваних повноважень. Тобто служба освітньої безпеки діє виключно у приміщенні та на території закріпленого за таким інспектором закладу загальної середньої освіти. Другим критерієм ми визначаємо час, упродовж якого виконуються повноваження поліцейськими. Згідно з положеннями нормативно-правових актів діяльність інспектора служби освітньої безпеки обмежується часом освітнього процесу. Третій критерій – коло осіб, на яких поширюється компетенція служби освітньої безпеки – учасники освітнього процесу. Але все одно до створення служби освітньої безпеки ці повноваження виконували й інспектори ювенальної превенції. На сьогодні ж визначено, що служба освітньої безпеки діє за трьома названими нами критеріями, а ювенальна превенція не застосовує профілактичних і правоохоронних функцій у закладах загальної середньої освіти, за якими закріплений інспектор служби освітньої безпеки. Проблемою наразі є те, що не у всіх закладах діє проєкт «Служба освітньої безпеки». Саме тому ювенальна превенція продовжує перекидати безпековий аспект в інших освітніх закладах в межах своєї компетенції.

Другим проєктом, який є подібним до служби освітньої безпеки, є «Шкільний офіцер поліції», реалізований відділами зв'язків із громадськістю територіальних підрозділів патрульної поліції. Головним завданням цього проєкту є створення безпечного середовища в закладах загальної середньої освіти. Реалізація завдання відбувається через здійснення ефективної профілактики правопорушень серед учнів 1–11-х класів, застосування відновних практик для попередження конфліктів, правопорушень та інших негативних явищ. Шкільні офіцери поліції реалізують закордонну програму «Школа і поліція», яка в інтерактивній формі дає можливість розкрити такі важливі теми, як безпечна поведінка на дорозі та в побуті, поведінка у стресових або небезпечних ситуаціях, права дитини, запобігання та протидія домашньому насильству, булінгу тощо. Окремим напрямом роботи шкіль-

них офіцерів поліції є налагодження взаємодії з батьками [8]. Зауважимо, що проєкт діє в містах, у яких функціонує патрульна поліція, а заклади загальної середньої освіти долучаються до нього за власним бажанням. Водночас у штаті патрульної поліції відсутня посада шкільного офіцера поліції, а нормативно-правової підстави функціонування таких офіцерів дотепер не затверджені.

Порівнюючи діяльність шкільних офіцерів поліції та інспекторів служби освітньої безпеки, варто наголосити на критеріях її співвідношення. Перший критерій – термін реалізації проєкту. Проєкт «Служба освітньої безпеки» нормативно затверджений і передбачає постійне несення служби інспекторами поліції в закладах загальної середньої освіти та на їх території, посади інспекторів закріплені в штатних розкладах відповідних підрозділів Національної поліції, посадові обов'язки визначені. Шкільні офіцери поліції проваджують свою діяльність періодично згідно із заздалегідь розробленою програмою занять за попередньою домовленістю з керівництвом закладу освіти. Другий критерій – обсяг завдань. Шкільні офіцери поліції виконують лише просвітницьку функцію, а інспектори служби освітньої безпеки мають більш широке коло повноважень, про що вже раніше нами було сказано. Водночас обидва проєкти не мають повсякчасного запровадження на всій території України, що дає змогу не обмежуватися лише ними, а розширювати напрями співпраці поліції та закладів загальної середньої освіти з метою забезпечення безпекової складової.

Ускладнення відмежування компетенції підрозділів служби освітньої безпеки від підрозділів ювенальної превенції та шкільних офіцерів поліції відбувається через відсутність єдиного підпорядкування інспекторів служби освітньої безпеки. На сьогодні існує подвійне підпорядкування: територіальним органам Національної поліції та Департаменту патрульної поліції. Згідно з існуючою практикою заклади загальної середньої освіти, що розташовані на території громади, яка має можливість забезпечити їх поліцейськими зі складу управління патрульної поліції (зазвичай це громади великих міст, наприклад Києва, Дніпра), забезпечуються поліцейськими із числа патрульної поліції. Такі інспектори підпорядковуються службі освітньої безпеки у складі Управління патрульної поліції. А в маленьких територіальних громадах, де патрульна поліція не функціонує (сільські, селищні громади або громади невеликих міст та містечок) або не має можливості забезпечити їх своїми інспекторами, особовий склад служби освітньої безпеки входить до складу територіальних органів Національної поліції та підпорядковується їм. Така ситуація не сприяє запровадженню єдиної політики, управлінським засадам, організаційно-штатним заходам тощо. Проте становлення підрозділу ще відбувається, тому практика може спонукати до трансформацій організаційно-штатного характеру.

З метою уникнення подвійного виконання профілактичної функції варто відмежувати компетенцію вказаних підрозділів за визначеними нами критеріями. Крім того, обов'язково має діяти правило: якщо заклад освіти має інспектора служби освітньої безпеки незалежно від його підпорядкування, то шкільні офіцери поліції та інспектори ювенальної превенції не мають брати його для обслуговування, здійснення профілактичної та просвітницької діяльності.

Висновки. Незважаючи на значну увагу МВС України до питань профілактичної діяльності в закладах освіти, що ілюструється різними проєктами, ця діяльність потребує подальшої уваги та вдосконалення [5]. З метою уникнення дублювання повноважень таких підрозділів, як ювенальна превенція, патрульна поліція, служба освітньої безпеки Національної поліції України, вважаємо за потрібне встановити чітке відмежування повноважень співробітників указаних підрозділів, а також розробити механізми їх взаємодії та координації їх діяльності.

Список використаних джерел

1. Берендєєва А. І. Профілактична діяльність Національної поліції України в закладах освіти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 2. С. 679–682. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-2/168>.
2. Зеленський Є. С. Роль Національної поліції у забезпеченні прав дитини під час дії правового режиму воєнного стану в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 2. С. 452–456. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.76>.
3. Зеленський Є. С., Карпенко О. М. Адміністративно-правовий статус підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України. *Публічне право*. 2021. № 1 (41). С. 63–70.
4. Погорілець О. Реалізація адміністративно-правового статусу підрозділів Національної поліції України щодо гарантування безпеки в освітньому середовищі. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2024. № 2 (62). С. 114–120. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2024.2.17>.
5. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text/>.
6. Про затвердження Положення про Управління організації служби освітньої безпеки Національної поліції України : наказ Національної поліції України від 12.04.2024 № 398.
7. Про схвалення Концепції безпеки закладів освіти : розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.04.2023 № 301-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhalennia-kontseptsii-bezpeky-zakladiv-osvity-i070423-301>.
8. Проект «Шкільний офіцер поліції». URL: <https://cop.org.ua/ua/dosvid/ukrainskyi-dosvid/zahalnoukrainskyi-dosvid/proekt-shkilnij-ofitser-politsiji>.

References

1. Berendeyeva, A. I. (2024). Profilaktychna diyalnist Natsionalnoyi politsiyi Ukrayiny v zakladakh osvity [Preventive activities of the National Police of Ukraine in educational institutions]. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal*, 2, 679–682. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-2/168> [in Ukr.].
2. Zelensky, Ye. S. (2024). Rol Natsionalnoyi politsiyi u zabezpechenni prav dytyny pid chas diyi pravovoho rezhymu voyennoho stanu v Ukrayini [The role of the National Police in ensuring the rights of the child during the legal regime of martial law in Ukraine]. *Analitychno-porivnyalne pravoznavstvo*, 2, 452–456. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.76> [in Ukr.].
3. Zelensky, Ye. S., Karpenko, O. M. (2021). Administratyvno-pravovyy status pidrozdiliv yuvenalnoyi preventsiyi Natsionalnoyi politsiyi Ukrayiny [Administrative and legal status of juvenile prevention units of the National Police of Ukraine]. *Publichne parvo*, 1 (41), 63–70 [in Ukr.].
4. Pohorilets, O. (2024). Realizatsiya administratyvno-pravovoho statusu pidrozdiliv Natsionalnoyi politsiyi Ukrayiny shchodo harantuvannya bezpeky v osvithomu sere dovyshechi [Implementation of the administrative and legal status of the units of the National Police of Ukraine in ensuring security in the educational environment]. *Knowledge, Education, Law, Management*, 2 (62), 114–120. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2024.2.17> [in Ukr.].
5. Ministry of Internal Affairs of Ukraine (2017). Pro zatverdzhennya Instrukttsiyi z orhanizatsiyi roboty pidrozdiliv yuvenalnoyi preventsiyi Natsionalnoyi politsiyi Ukrayiny: nakaz MVS Ukrayiny vid 19.12.2017 № 1044 [On approval of the Instructions on the organization of the work of juvenile prevention units of the National Police of Ukraine. Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated December 19, 2017, No. 1044]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text/> [in Ukr.].
6. National Police of Ukraine (2024). Pro zatverdzhennya Polozhennya pro Upravlinnya orhanizatsiyi sluzhby osvithoyi bezpeky Natsionalnoyi politsiyi Ukrayiny: nakaz Natsionalnoyi politsiyi Ukrayiny vid 12.04.2024 № 398 [On approval of the Regulations on the Department of Organization of the Educational Security Service of the National Police of Ukraine. Order of the National Police of Ukraine dated April 12, 2024, No. 398] [in Ukr.].
7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2023). Pro skhalennya Kontsepttsiyi bezpeky zakladiv osvity: rozporядzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 07.04.2023 № 301-r [On approval of the Concept of security of educational institutions. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 7, 2023, No. 301-r]. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhalennia-kontseptsii-bezpeky-zakladiv-osvity-i070423-301> [in Ukr.].
8. Proekt “Shkilnyy ofitser politsiyi” [Project “School Police Officer”]. Retrieved from: <https://cop.org.ua/ua/dosvid/ukrainskyi-dosvid/zahalnoukrainskyi-dosvid/proekt-shkilnij-ofitser-politsiji> [in Ukr.].

ABSTRACT

Viktoriia Televna. Correlation of the competence of the educational security service and related units of the National Police of Ukraine

The scientific article clarifies the relationship between the competence of the educational security service and related units of the National Police of Ukraine, such as juvenile prevention units and patrol police.

It is proposed to demarcate the administrative and legal status of juvenile prevention units and the Office of the Organization of the Educational Security Service of the National Police according to the territorial principle; according to the time during which police officers perform their duties; by the circle of persons to whom the competence is distributed. It was determined that the educational security service operates according to the three criteria we mentioned, and juvenile prevention does not apply preventive and law enforcement functions in general secondary education institutions, which are assigned an inspector of the educational security service. The fact that the “Educational Security Service” project does not operate in all institutions is recognized as a problem. That is why juvenile prevention continues to cover the security aspect in other educational institutions within its competence.

Two criteria for the ratio of the activities of school police officers and inspectors of the educational security service are proposed: the project implementation period and the scope of the tasks performed. It was emphasized that both projects do not have a permanent implementation throughout the territory of Ukraine, which allows not to be limited only to them, but to expand the directions of cooperation between the police and general secondary education institutions in order to ensure the security component.

It was found out that the complication of distinguishing the competence of units of the educational security service from units of juvenile prevention and school police officers occurs due to the lack of uniform subordination of inspectors of the educational security service. In order to avoid double performance of the preventive function, it is proposed to limit the competence of the specified divisions according to the criteria. It is proposed to introduce a rule: if an educational institution has an educational security inspector regardless of his subordination, then school police officers and juvenile prevention inspectors should not hire him for maintenance, preventive and educational activities.

Key words: *National Police of Ukraine, educational security service, juvenile prevention, school police officer, administrative and legal status, child, institution of general secondary education, competence.*

Надійшла до редакції: 11.10.2025

Прийнято до друку після рецензування: 02.11.2025

Опубліковано: 12.12.2025